Viveca Stenin kesäsaari Tukholman saaristossa teki hänestä dekkaristin. Nyt Vivecan kirjat houkuttelevat lukijoita Sandhamniin.

TEKSTI NINNI LEHTNIEMI KUVAT AKI ROUKALA

Täydellinen RIKOS

KOLLEGA EIKÄ KOPIO

Vivecan kirjojen päähenkilö on pankkijuristi, kuten Viveca itsekin vielä pari vuotta sitten. "Halusin hyödyntää taustaani. Nora ei silti ole minä. Hän on pitkä, vaalea ja välttelee konflikteja. Itse en niitä arkaile."

PAIKKA

TÄLLÄ paikalla syntyi rikoskirjailija.

Tossu uppoaa pehmeään hiekkaan, silmien edessä avautuu rannaton meri. Jos näkökentän reunamilla huojuvaa mäntymetsää ei oteta lukuun, ranta voisi olla Tukholman saariston sijasta Etelä-Ranskassa. Siitä kertoo rannan nimikin: Trouville.

Sinä kesäpäivänä vuonna 2005 **Viveca Sten** oli kävelyllä rannalla. Hän työskenteli Tanskan ja Ruotsin postin juristina ja oli juuri kustantamon pyynnöstä kirjoittanut suunnitelman kirjasta, joka käsittelisi ulkoistamiseen liittyviä lakikiemuroita. Viveca oli jo kirjoittanut yhden kirjan ulkoistamisesta. Nyt hän olisi halunnut kirjoittaa jotain muuta. Mutta mitä, se selvisi vasta tällä hiekalla.

”Päähäni tuli voimakas kuva kalaverkkoihin sotkeutuneesta miehen ruumiista, joka ajelehti rantaan. Aloin kuvitella, mitä tapahtuisi, jos niin kävisi”, Viveca muistelee kahdeksan vuotta myöhemmin.

Syntyi *Syvissä vesissä* -niminen esikoisteos, jonka alussa koiraa ulkoiluttava turisti tekee karmean löydön. Sen jälkeen Viveca on kirjoittanut viisi dekkaria. Kaksi vuotta sitten hän ryhtyi kokopäiväiseksi kirjailijaksi. Vivecan kirjoja on myyty kaksi miljoonaa kuudessatoista maassa, ja niistä on tehty kaksi tv-sarjaa.

Murha Sandhamnissa -sarjan dekkarit sijoittuvat saarelle, jossa Vivecan suku on omistanut pitsihuvilan lähes sata vuotta. Alkukesästä Stenin perhe jättää Tukholman-asuntonsa, täyttää mantereen kaupassa siniset Ikea-kassit ruualla ja matkustaa tänne yhteysaluksella.

Viveca halusi ehdottomasti sijoittaa murhat kesäsaarelleen.

”Halusin kirjoittaa idyllistä, jonka alla piileksii pahuus.”

TOTUUTTA JA TEHTÄVÄÄ
Viveca on kirjoja varten muun muassa istunut tuntikausia poliisiveneessä, juossut sotilassaaren kallioilla ja haastatellut patologia. ”Juristina minulle on opetettu, etten saa sanoa mitään, mikä ei ole varmasti totta.”

PURJEHTIJAN PIHVIÄ POSKEEN
Kuninkaallisen purjehdusseuran klubi tarjoaa klassikkoaan seglarbiffiä. Kuninkaallisia ei ole näkynyt sen jälkeen kun Gotlannin ympäripurjehduksen lähtö ja maali siirtyivät Tukholmaan. ”Kun Kaarle Kustaa osallistui regattaan, Silviaan saattoi törmätä Sandhamnin ruokakaupassa”, Viveca kertoo.

TÄÄLLÄ ASUI MURHAAJA. Seiniä koristavat synkkäsävyiset muotokuvamaalaukset. Ikkunalaudan pelargonioiden ja merimaiseman välissä on pitsiverhot.

Roseeviini helmeilee laseissa. Viveca pyytää istuutumaan kuistin tyylihuonekaluille. Sohva narahtaa ja takamus uppoaa pehmusteeseen. Salin ja kuistin sisustus näyttää siltä kuin se kuuluisi museoon.

Vivecan isoisoisä **Oskar** osti tämän huvilan vuonna 1917. Vivecan kirjoissa tällaisen huvilan perii ”varamummoltaan” Signeltä päähenkilö, juristi Nora Linde. (Tässä ei voi kertoa, kuka murhasi ja kenet, koska se olisi juonipaljastus.) Kirjassa huvila on tosin sijoitettu toiseen paikkaan.

”Siellä ei todellisuudessa ole mitään muuta kuin saaren paras näköala”, sanoo Viveca, vaikka on vaikea kuvitella kauniimpaa merimaisemaa kuin se vaahtopäinen ulappa, joka aukeaa ikkunasta hänen takanaan.

Viveca laskee tappaneensa kirjoissaan viisi prosenttia Sandhamnin väestöstä.

Juuri näin Viveca sekoittaa piirteitä todellisuudesta ja mielikuvituksesta. Kun tuntee pikkuruisen saaren tarinat sadan vuoden taakse, aineistoa riittää.

Sandhamnissa on perintöriitoja huviloista, joiden hinnat ovat kohonneet pilviin. On Kuninkaallisen purjehdusseuran klubi, jolla viihtyvät rikkaat ja kuuluisat. On miehiä, joille on tärkeintä näyttää menestyvältä, ja naisia, joiden sosiaalinen asema riippuu täysin aviomiehestä.

Viveca kertoo Sandhamnin tarinoita kuin hyvä turistiopas. Kaikkia niitä ei voi käyttää dekkareissa, ainakaan suoraan.

”Minulla on muutama paikallinen luottoihminen. He lukevat tekstini läpi ja varmistavat, etten vahingossa kerro kenenkään perhesalaisuuksia. Minun ja lasteni täytyy vastedeskin voida viettää kesämme täällä.”

Ihmissuhteet ovat tärkeitä niin Vivecan kuin Norankin maailmassa. Murha Sandhamnissa -kirjat kuuluvat naisille suunnattuun *cozy crime* tai *cozy mystery* -genreen, jossa on vähemmän verta ja ryminää kuin ihmissuhteita ja lifestylea. Rikokset sijoittuvat tyypillisesti pieniin tiiviisiin yhteisöihin, kuten Sandhamniin. Genre syntyi vasta- →

Kun tuntee pikkuruisen saaren tarinat sadan vuoden taakse, aineistoa riittää.

reaktiona kovaksikeitetylle rikoskirjallisuudelle, ja sen tunnetuin rikostenratkaisija on **Agatha Christien** neiti Marple.

”Halusin kirjoittaa jotain, mitä itse haluaisin lukea. Teen aina murhani päivänvalossa”, sanoo Viveca hymy kasvoillaan, joille on meikattu täydelliset valot ja varjot.

TÄÄLLÄ AMMUTTIIN MIES. Keskeltä punertava liha makaa vaalealla leivällä. Sen päälle on ladottu muutama viipale kurkkua, tomaattia ja salaattia. Lisukkeina on neljä jättimäistä lohkoperunaa, kasa juustoraastetta ja shottilasillinen majoneesikastiketta.

Annoksen nimi on *seglarbiff*, ja sitä on tarjottu nälkäisille purjehtijoille täällä Kuninkaallisen purjehdusseuran klubitalon ravintolassa kenties siitä asti, kun se on ollut olemassa, eli vuodesta 1897.

”Seglarbiffejä syödään myös kirjoissani. Vanhempani söivät niitä, kun olivat nuoruudessaan tansseissa klubitalolla”, Viveca kertoo ja haarukoi päivän kala -annostaan.

Punamullan värisen klubitalon kymmenistä ikkunaruuduista avautuu näköala satamaan, joka toimii murhapaikkana Vivecan toisessa kirjassa *Sisäpiirissä*. Kun purjehduskilpailun lähtölaukaus kajahtaa, joku ampuu toisen laukauksen ylimielisen juristin Oscar Julianderin rintaan.

Todellisuudessa Sandhamnissa on tehty murha viimeksi 1930-luvulla. Piika surmasi vastasyntyneen vauvansa ja piilotti ruumiin käymälään.

Nykyään yleisin rikos on lukitsemattoman polkupyörän luvaton käyttöönotto. Lauantai-iltana kadonneet pyörät löytyvät yleensä metsästä tai satamasta. Poliisivene päivystää sesonkiaikaan Sandhamnin satamassa puoli tuntia tiistaisin.

Saarella asuu ympärivuotisesti 120 ihmistä. Kesäasukkaita on 3 000, ja turisteja saarella käy 100 000 kesässä. Viveca laskee tappaneensa kirjoissaan viisi prosenttia Sandhamnin väestöstä.

”Jos kaikki tämä olisi todellisuudessa tapahtunut, saarelaiset tarvitsisivat terapiaa seuraavat viisitoista vuotta.”

Fiktiivisetkin murhat aiheuttavat levottomuutta. →

LAPSITYÖLÄISEN KOTI
Punaisessa talossa asui poika, joka joutui 10-vuotiaana elättämään perheensä kalastajana. Vivecan kolmannessa kirjassa on häneen perustuva hahmo. ”14-vuotiaana hän lähti juoksupojaksi Tukholmaan ja eteni lähettifirman omistajaksi.”

TASAMITTAISEN METSÄN SALAISUUS
Sandhamn koostuu nimensä mukaisesti hiekasta. 1900-luvun alussa saarella ei kasvanut puita. Vuonna 1929 myrsky oli tuhota kylän. ”Kyläläiset tilasivat Tukholmasta männyntaimia sitomaan hiekkaa. Koulu suljettiin kahdeksi viikoksi ja lapset viettivät ne istuttamalla puita.”

TÄÄLLÄ RUOTSALAISDEKKARISTIT MURHAAVAT

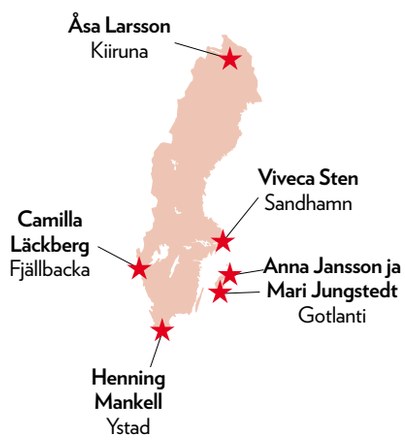

20. TÄMÄ KOLAHTI **Miki Liukkosen** *Elisabeth*-runokokoelma (2012). Eräässä runossaan Miki pitää päiväkirjaa Pariisissa ja joutuu ottamaan tyhjistä pulloista kuvan laajakulmalla, koska niitä on tullut juotua niin paljon. Tätä kirjaa ei voi kuin rakastaa. **Valokuvaaja Aki Roukala**

”Moni on kertonut alkaneensa lukita ovensa yöksi luettuaan kirjojani. Se on yksi suurimmista kohteliaisuuksista, joita olen saanut.”

TÄÄLTÄ LÖYTYI RUUMIS. Vanhasta lehmuksenvihreästä seurakuntatalosta on tehty hotelli. Moni kävijä haluaa yöpyä kulmahuoneessa numero viisi.

”Viidennessä kirjassani sieltä löytyy brutaalisti pahoinpidelty nainen.”

Tilastoja ei ole, mutta Vivecan kirjat vaikuttavat tuovan Sandhamniin turisteja, erityisesti Saksasta. Oppailta kysytään tiuhaan, missä on Signen talo ja missä Viveca Sten asuu. Kirjasarja käännöksineen on esillä hotellin aulassa.

Vivecaa ei haittaa olla yksi saaren houkutuksista. Hän työskentelee vapaaehtoisena komiteassa, joka suunnittelee saaren matkailumarkkinointistrategiaa, ja toisessa, jossa etsitään tapoja saada Sandhamniin lisää ympärivuotisia asukkaita. Hän tappaa ihmisiä kirjoissaan mutta haluaa pitää rakkaan saarensa elossa.

”Ei voi olla niin, että saarella asuu ihmisiä vain 5–6 viikkoa kesässä ja muuten täällä on kuollutta. Olen onnellinen, jos voin osaltani olla tuomassa saarelle työpaikkoja.”

Ei kuulosta boheemin taitelijan puheelta. Sellaista vaikutelmaa Vivecasta on muutenkin vaikea saada. Hän vie kansainvälisiä toimittajaryhmiä murhakierroksille saaren ympäri ja esittelee heille työtapansa Powerpoint-esityksessä. Siinä kirjan syntyprosessi on asetettu aikasuoralle, jossa eri vaiheita kuvaavat eriväriset nuolet.

”Luennoin ennen paljon Tukholman yliopistossa ja rakastin sitä. Tämä on luontevaa jatkoa sille”, Viveca perustelee.

Neuvotteluhuoneen ikkunasta näkyy torni. Se sijaitsee naapurisaarella, ja sen rakensi salaperäinen saksalainen erakko 1940-luvulla.

”Tarina kutkuttaa minua. Se olisi täydellinen kirjaan.” **O**